

RAIMON PORTELL

CRITS DE GUERRA

Columna

RAIMON PORTELL
CRITS DE
GUERRA

Columna

COL·LECCIÓ CLÀSSICA
PRIMERA EDICIÓ: FEBRER DEL 2024
© RAIMON PORTELL, 2024
AUTOR REPRESENTAT PER IMC AGÈNCIA LITERÀRIA
© COLUMNNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U.
AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA
ISBN: 978-84-664-3149-1
DIPÒSIT LEGAL: B. 20.126-2023
FOTOCOMPOSICIÓ: GRUP62
IMPRÈS A CATALUNYA - PRINTED IN CATALONIA

www.columnnaedicions.cat

La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor. La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals perquè sosté l'ecosistema de qui escriu i de les nostres llibreries. En comprar aquest llibre contribuïu a mantenir aquest ecosistema viu i en creixement. A Grup62 agraïm que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa d'autores i autors perquè puguin continuar desenvolupant la seva funció.

Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra. Podeu contactar amb CEDRO a través del web www.conlicencia.com o per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47.

Sumari

1. Els danis.	9
2. <i>L'elecció de destí</i>	20
3. El món perdut	26
4. <i>Primer viatge a Sant Quirc</i>	40
5. Talles d'obsidiana	49
6. <i>L'escola perfecta</i>	59
7. Crits de guerra a les terres altes del Baliem	64
8. <i>La proposta</i>	76
9. L'últim vol del Breguet Vultur.	82
10. <i>Pendent avall</i>	105
11. La guerra dels collons	112
12. <i>L'ase dels cops</i>	117
13. Sortir del foc per caure a les brases . . .	128
14. <i>El rector.</i>	138
15. Papers	145

16. <i>El joc nou</i>	154
17. Cap al poble	158
18. <i>La neteja</i>	165
19. Les dues esglésies	174
20. <i>L'hora fosca</i>	181
21. L'escola	192
22. <i>Sense ànima</i>	198
23. El noi dels encàrrecs	201
24. <i>A Alella</i>	216
25. La guerra de les Gàl·lies	222
26. <i>Gestió administrativa</i>	232
27. Una pensió vitalícia	240
28. <i>Els tres palaus</i>	251
29. I aquí pau i després glòria	260
30. <i>Tot i res</i>	282
31. Dates	284
32. <i>Fragment de l'esborrany de la carta a la regidora d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona</i>	288
33. El dibuix dels llençols	289
34. Epíleg	307
<i>Agraïments</i>	311

I

Els danis

Vaig acostar-me a l'Hemeroteca, a la Casa de l'Ardiaca. Hi volia consultar unes revistes d'abans de la guerra per completar un reportatge que ja no recordo. Havia estat a la Casa de l'Ardiaca de petit, per Corpus, per veure-hi l'ou com balla, però mai no havia passat del pati amb forma de claustre. I, com sempre que entro en dependències oficials, se'm va posar aquella cara de delinqüent més buscat. Creia que em rebrien amb la mirada de segur que s'ha deixat la fotocòpia compulsada, que em farien passar per diverses finestretes, que hauria d'omplir un munt de formularis i que m'acomia-darien amb un torni quan ho tingui tot.

Hi havia una noia que atenia a la sala de lectura. Li vaig preguntar què havia de fer i m'ho

va indicar. Em vaig quedar aturat, sorprès. La noia em va mirar. Potser esperava que li plantejés algun dubte. Però és que estava sorprès pel contrari, perquè m'havia semblat que ho entenia tot a la primera. Solament havia de repassar uns quaderns per si hi tenien les publicacions que m'interessaven. Quan les trobés, havia d'omplir una butlleta amb les dades corresponents i portar-l'hi. Després ells buscarien les publicacions en qüestió i me les deixarien damunt de la taula, al lloc que jo escollís. La noia em va allargar les butlletes i fins i tot em va somriure. I jo em vaig sentir agraït i lleuger com si aquell matí hagués-sim estrenat la primavera.

Vaig constatar que tenien les revistes que buscava, vaig emplenar tres o quatre butlletes i vaig dirigir-me al taulell on hi havia aquella noia tan amable. I, quan li anava a donar les butlletes, una mà se'm va avançar. Pertanyia a un home d'edat difícil i cabells greixosos. Les celles arcaïques i la barba clapejada exageraven encara més unes faccions espesses, inflades, fetes amb grumolls de sobrants. A més, l'acompanyava una sentor compacta, una mescla antiga, de resclosit, naftalina i cuina de restaurant deixat, que devia

dur enganxada a la roba, en aquella americana de llana marró desgastada, als pantalons que havien perdut el tall i a la camisa de coll ratat. Si ens haguéssim trobat al metro, me n'hauria apartat un parell de passos i hauria compartit una mirada de complicitat amb algun altre usuari. Que no es pensessin que aquell personatge tenia res a veure amb mi. I, si se m'hagués dirigit al carrer, m'hauria agafat una pressa sobtada, hauria buscat amb la mirada el seu carro de supermercat ple de trastos i, després d'esquivar-lo, m'hauria repassat les butxaques, que no em faltés res.

Però la noia li va dedicar un somriure encara més afable que el que m'havia dedicat a mi.

—Jaume, com t'ho he d'explicar, que ho has d'omplir tot? —li va dir mentre completava els espais de les butlletes que aquell individu s'havia oblidat d'emplenar.

El Jaume en qüestió va seure en una de les taules llargues que, per sort, es trobava lluny del seient que jo havia escollit. Va obrir un quadern gruixut, farcit de retalls de diaris esgrogueïts, i va començar a escriure-hi notes. Al seu davant, escampades per la taula, hi tenia munts de fitxes masegades, rònegues, amb les vores esmussades.

—Perdó? —La noia em somreia des de darrere del taulell.

Li vaig allargar les meves butlletes.

—A veure si tenim sort... —va dir mentre consultava l'ordinador—. Sí, aquestes revistes les tenim disponibles.

—Trigareu gaire, a portar-me-les?

—De cinc a deu minuts.

Vaig aprofitar per sortir a fumar —jo encara fumava, aleshores— a la terrassa que donava al damunt del sortidor que engalanen per Corpus per fer-hi l'ou com balla. Del carrer m'arribaven les notes de jazz d'un trio —contrabaix, clarinet i percussió— que tocava davant de l'església de Santa Llúcia.

—Dona'm un cigarret.

El to no era ni de pregunta ni d'exigència. I no vaig haver de girar-me per saber qui me'l demanava. Amb l'olor en vaig tenir prou. El Jaume de les fitxes se m'havia plantat al costat.

L'assalt em va fer sentir incòmode.

Vaig buscar el cigarret amb reticència. I després també vaig haver de trobar l'encenedor.

—Mira —va dir quan va tenir el cigarret encès.

Es va treure una de les fitxes de la butxaca de l'americana. Una lletra de formiga omplia el cartró i s'hi cargolava fins als angles més aguts.

—Fa dies que busco informació sobre els danis —va dir.

—Molt interessant —li vaig contestar per quedar bé. Després vaig llançar el cigarret—. Vaig a veure si ja m'han portat les revistes —vaig al·legar.

Allò dels danis m'havia sonat a pastisseria industrial, la veritat.

Ja tenia les revistes a la taula i m'hi vaig concentrar. Quan vaig enllestir la consulta, em vaig acomiadar de la noia i vaig tornar a casa.

Però m'havia quedat un dubte a dins i aquell vespre vaig buscar en una enciclopèdia qui o què devia ser allò dels danis. L'únic que vaig trobar va ser el jueu Eldad Ha-dani, viatger medieval. Eldad Ha-dani va difondre el mite del preste Joan, un potentat cristià que tenia el regne més enllà de les terres musulmanes. Durant segles enviats papals i expedicions diverses van buscar el preste Joan per l'Àfrica, al sud del Sudan islàmic, i també per les estepes de l'Àsia.

Vaig llegir que també s'atribueix a Eldad Hadani la difusió del mite de les deu tribus perdudes d'Israel. Això de les deu tribus es remunta a quan els jueus van fugir d'Egipte. Eren dotze tribus d'israelites, les que van acompanyar Moisès. Quan van arribar a la terra promesa, dues de les tribus van fundar el regne de Judà al sud i les altres deu van agrupar-se en el regne d'Israel, al nord. El regne d'Israel va ser envaït pels assiris i, a poc a poc, les deu tribus d'israelites que s'hi havien establert van ser assimilades i es van diluir en la història. La llegenda diu que seran retrobades algun dia. Eldad Hadani afirmava que descendia d'una d'aquestes tribus, els danites, i va situar les deu tribus a Abissínia, a l'altra riba d'un torrent que solament es podia franquejar els sàbats, dia en què els jueus no poden viatjar. La seva és una més de les llegendes que s'han difós sobre on podien estar amagades. Entre d'altres, s'ha afirmat que en podrien ser descendents alguns dels pobles de l'Afganistan, els japonesos i fins i tot els indis nord-americans.

Tot plegat em va semblar curiós, però res més. Carnassa per a erudits de saló, vaig pensar, i m'ho vaig treure del cap.

No hi vaig pensar més fins dos o tres mesos més tard.

Havia agafat el tren per anar a veure uns amics a Ribes. Duia un d'aquells llibres que tot-hom s'havia d'haver llegit, però, quan vam entrar a la vall estreta i fosca del riu Congost, ja m'havia convençut que era una presa de pèl. Faltaven anys perquè els mòbils ens ajudessin a distreure'ns durant les estones mortes, tampoc no portava cap diari i encara em quedava molt de trajecte. L'aigua del riu semblava neta, els pins llüïen nous i, damunt dels cingles que tanquen la vall, el cel era un cristall blau de safir, brunyit pel vent.

El vagó anava gairebé buit. Vaig tornar a agafar el llibre. Però, abans d'obrir-lo, em vaig fixar en aquell clatell d'uns seients més endavant. Era un clatell inqüestionable. I ho puc afirmar perquè soc una nul·litat en qüestions de fisonomia. Saludo gent que no em coneix de res, una vegada em vaig dirigir a un noi al metro convençut que era el meu cosí i un altre cop vaig fer un parell de petons a una senyora que s'assemblava a la meva mare. La senyora va ser prou amable. Vull dir que no va xisclar i em

va deixar temps per disculpar-me, però em sembla que va pensar-se que era una nova forma de flirtejar i em va seguir amb una mirada recelosa fins que vaig aconseguir desaparèixer darrere d'una cantonada. Així que, si vaig ser capaç de distingir un clatell particular, era perquè resultava que no n'hi podia haver cap d'igual. O va ser una simple qüestió de sort. Però en aquell moment vaig creure que aquell clatell solament podia ser el d'aquell Jaume de l'Hermeroteca.

Vaig mig alçar-me per veure què feia. Treballava en unes fitxes que es recolzava damunt dels genolls. Vestia el conjunt de quan el vaig conèixer a la Casa de l'Ardiaca, americana de llana, camisa amb el coll ratat. Que encara no sé si sempre porta el mateix o si disposa d'una col·lecció de camises i americanes iguals. Sigui com sigui, sempre el recordo vestit així.

Vaig guardar el llibre.

—Com tens els danis? —M'hi vaig acostar.

Va alçar el cap i va provar d'enfocar la mirada. Gairebé podia sentir com li treballaven les neurones mentre intentava situar-me entre els coneguts que tenia a la memòria.

Vaig facilitar-li la recerca.

—D'això, ens vam conèixer a la Casa de l'Ardiaca, fa unes setmanes.

—Sí?

Va deixar de fer l'esforç de buscar-me. Em sembla que tant li feia qui era jo.

—Bé, doncs és per això dels danis que ara vaig a París i després, potser, a Londres.

Va explicar-me que tenia previst enllaçar a la Tor de Querol amb el tren que va a Tolosa de Llenguadoc i d'allà, cap a París. Va afegir-hi detalls com els horaris de sortida, quina categoria tenia cada comboi i la velocitat amb què recorrien el país.

—Tu deus tenir tabac, oi?

En aquella època es fumava als trens, com a tants altres llocs, a dins dels bars, a les classes de la Universitat...

Ja amb el cigarret encès, va continuar.

—També m'agradaria arribar-me a Boston. He enviat una carta a Robert Gardner, per si em pot facilitar la consulta del material que van recollir durant l'expedició Harvard-Peabody i si em pot passar la pel·lícula que van filmar.

No tenia ni idea de què m'explicava. Vaig provar sort amb el poc que havia consultat:

—Però no era un mite, això de les deu tribus perdudes?

—Ho era i ho és...

Em va semblar que, per un moment, s'encenia una espurna de sorpresa a la seva mirada, abans de reprendre aquell to que era una mescla de sermó de missa i classe de catedràtic senil.

—Però sempre que es troba una cultura que ha quedat fora de la història, de la nostra història, s'entén, surt algun il·luminat que insinua que es tracta d'alguna de les tribus perdudes. I, en el cas dels pobles de Nova Guinea, s'ha apuntat que fins i tot tenen algunes característiques morfològiques similars a les dels semites.

—Nova Guinea? —Em tenia ben despistat. No podia entendre com havia arribat a Nova Guinea—. Creia que Eldad Ha-dani situava aquestes tribus a Etiòpia o el Sudan.

—Que estudies els mites jueus, tu? Eldad Ha-dani s'atribuïa ascendència danita, però no té res a veure amb els danis de la vall del Baliem, que són els que jo estudio.

Ja no vaig tenir temps de preguntar res més.

Va esclatar aquell grinyol immens que esqueixava el món. El vagó va trontollar de cap a cap. Les rodes del tren es van clavar i van començar a xisclar. I vaig sortir projectat. Vaig volar.